

ΡΙΧΑΡΔΟΣ ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ

Οι πρώτοι αγώνες για τη σωτηρία της Πλάκας

Κτίρια παραμορφωμένα από τις φωτεινές επιγραφές. Ο ίδιος δρόμος πριν και μετά το Προεδρικό διάταγμα.

Το 2002 δημοσιεύτηκε στο 7ήμερο της «Καθημερινής» ένα καλά τεκμηριωμένο άρθρο της Λυδίας Καρρά με τον τίτλο «Πώς σώθηκε η Πλάκα». Σκέφτηκα πως ο σωστός τίτλος θα έπρεπε να είναι: «Οι συνεχείς αγώνες για τη σωτηρία της Πλάκας». Η ιστορία της γειτονιάς των θεών δεν έχει τελειώσει. Καμιά ιστορία δεν τελειώνει. Έγιναν πολλά. Η Πλάκα δεν μετατράπηκε σε κακόγουστο, βάρβαρο, βρόμικο, μαφιόζικο Σόχο. Μήτε (αν και...) σε τοιμεντογειτονιά. Όμως τα τόσο επικερδή «καμώματα της νύχτας», των ανθρώπων της και των δικών τους συνεχίζονται. Δεν περνάει ημέρα που να μην διαπιστώνουμε όλοι τις πιο μεγάλες πολεοδομικές οικοδομικές ατασθαλίες. Που συχνά οφείλονται και στο ίδιο το υπουργείο Πολιτισμού (τον μεγαλύτερο «πλακιώτη» οικοπεδούχο) και στο ΥΠΕΧΩΔΕ,

τον πρωτομάστορα της ημιμόιμης καταπάτησης των προεδρικών διαταγμάτων που καθορίζουν το τι πρέπει και τι δεν πρέπει να γίνεται σε αυτήν τη μοναδική συνοικία.

Παλιά είχαμε «της Πλάκας τις ανηφορίες» και τους βασιλικούς στα παράθυρα, έναν σημαντικό πληθυσμό που αντιπροσώπευε όλες τις κοινωνικές τάξεις, τα ταβερνάκια, τις κιθάρες και την αίσθηση ότι η Αθήνα έχει πραγματικά συνεχή ιστορία. Πότε μεγάλη. Πότε ταπεινή. Με πληθυσμούς σύνθετους και μετά την Απελευθέρωση. Γηγενών, όπως σε μεγάλο βαθμό οι Αρβανίτες, και πολλών μεταναστών όπως οι Αναφιώτες. Με ορθόδοξες εκκλησίες, τούρκικα τζαμιά, καθολικά μοναστήρια. Κάποτε η Αθήνα ήταν κυρίως η Πλάκα, το Θησείο και οι ενδιάμεσες γειτονιές. Για να αποκαλυφθεί η θαμμένη αρχαιότητα, γκρεμίστηκε η μετέπειτα ιστορία. Σωστά, μερικές φορές. Δογματικά και άδικα σε άλλες στιγμές. Να γιατί ό,τι απομένει πρέπει να διατηρηθεί.

Όμως, η ομορφιά της Πλάκας και η ιστορία της παραλίγο να προκαλέσουν την οριστική καταστροφή της. Ήρθαν οι άνθρωποι της πιο ασύδοτης νύχτας και έδωξαν τους ανθρώπους της ημέρας. Οι περισσότεροι κάτοικοι αναγκάστηκαν να φύγουν. Κυρίως όταν στα χρόνια της χούντας θέριψε η παρανομία. Μια προσωπική εμπειρία: όταν ξανάρθα στην Αθήνα έμεινα σε ένα ξενοδοχείο στην Οδό Απόλλωνος.

Ήταν αδύνατο, με τον θόρυβο της νυχτερινής Πλάκας, να κοιμηθώ. Πήγα αλλού. Και μια φορά που το αρμόδιο υπουργείο φιλοξένησε γάλλους δημοσιογράφους και τους πήγε στην Πλάκα, τι τους έδειξε; Χορό της κοιλιάς. Με χορεύτρια δανέζα. Έμαθα αργότερα ότι ο θόρυβος των «κέντρων» είχε προκαλέσει φθορές και στον ιερό βράχο!

Πολλοί επίμονοι κάτοικοι άρχισαν να αντιδρούν. Για τη «Σωτηρία της Πλάκας» που ήταν και ο τίτλος της πρώτης συντονιστικής επιτροπής τους το 1976. Μια επιτροπή που περιλάμβανε κάπου είκοσι συλλόγους κατοίκων όπως ο Παρθενώνας και άλλοι. Και ήδη από την πρώτη στιγμή, την *Ελληνική Εταιρεία*. Να μερικά ονόματα-σύμβολα πρωτεργατών: Δ. Γέροντας, Α. Καρρά, Β. Μάλτας, Χρ. Μπράχος, Ν. Ψαρράς.

Αρχίζει έτσι η εκστρατεία. Εδώ και παντού. Στην Αθήνα και στο εξωτερικό. Προκαλώντας την προσοχή οργανώσεων όπως η *Europa Nostra*. Κοινό σύνθημα «Να ζήσει η Πλάκα». Η πραγματική. Η Πλάκα της παράδοσης και της ήπιας εξέλιξης. Μερικοί άλλοι ήθελαν άλλα. Με τον τρόπο τους. Ακόμα και με απειλές σε βάρος της περιουσίας και της ζωής όσων προσπαθούσαν το καλό.

Κι ας αποδείχτηκε τότε με στοιχεία ότι η περίφημη «νύχτα» δεν απέφερε καν τουριστικό εισόδημα. Κάτι χρήσιμο σαν προηγούμενο και για σήμερα που τόση προσπάθεια γίνεται για αναβίωση του κακού παρελθόντος.

Αλλά η μεγάλη τύχη της γειτονιάς ήταν το ενδιαφέρον και η τόλμη που έδειξαν πρώτα ο Στέφανος Μάνος και μετά όλοι ουσιαστικά οι υπουργοί όλων των κομμάτων που τον διαδέχτηκαν. Έκαναν πράξη με προεδρικά διατάγματα τις εξαιρετες μελέτες μιας σημαντικής ομάδας πολεοδόμων και αρχιτεκτόνων (πρόεδρος ο καθηγητής Διονύσης Ζήβας). Ειδικά ο Αντώνης Τρίτοης προχώρησε με μια χωρίς προηγούμενο λεβεντιά: πήρε μαζί του συνεργείο και σφράγισε προσωπικά τα παράνομα μαγαζιά! Η Πλάκα πεζο-

δρομήθηκε, ομόρφυνε, σταμάτησε η οικοδομική καταστροφή της, σώθηκαν πάμπολλα παλιά σπίτια, αρχοντικά και λαϊκά, άρχισε να ξαναζεί. Σιγά-σιγά ορισμένοι παλαιοί κάτοικοι ξαναγύρισαν στον «τόπο τους», λες και ήταν μετανάστες. Άλλοι επένδυσαν για να φτιάξουν χαλάσματα. Στον μικρό τον δικό μου τον δρόμο γεννήθηκαν τους τελευταίους μήνες τέσσερα παιδιά : να γιατί η ιστορία δεν έχει τέλος.

Αλλά δεν έχουν τέλος και οι απειλές. Για τους κατοίκους, τους παλαιούς και τους νέους, το πρόβλημα δεν είναι τα μαγαζιά, οι ταβέρνες, τα καφενεία. Το πρόβλημα είναι οι αυθαίρετες κατασκευές, ο θόρυβος (μερικοί τον λένε ...μουσική!), οι ρύποι. Το πρόβλημα είναι όταν υπουργοί βάζουν την υπογραφή τους κάτω από «κατά παρέκκλιση» αποφάσεις που καταργούν νόμους και προεδρικά διατάγματα. Ευτυχώς υπάρχει το Συμβούλιο Επικρατείας. Δεν προλαβαίνει όμως τα πάντα.

Ένας από τους τομείς δραστηριότητας της *Ελληνικής Εταιρείας* είναι η Πλάκα. Μέλη της έχουν αναλάβει την δραστήρια, όσο είναι δυνατό, «Επιτροπή Πρωτοβουλίας Κατοίκων» της συνοικίας, που δεν διστάζει να καλεί συστηματικά, με μεγάλη επιτυχία, ανοιχτές σε όλους συνελεύσεις για απολογισμό δράσης, για διάλογο, για αναζήτηση ιδεών. Πώς θα ήταν δυνατό να ζούμε στην Πλάκα χωρίς μια μορφή άμεσης δημοκρατίας;

Η αλήθεια είναι ότι η υπόθεση της Πλάκας δεν είναι μόνο υπόθεση των κατοίκων της. Είναι υπόθεση όλων των Αθηναίων και όλων των τουριστών που συρρέουν σε αυτή την όμορφη, ιστορική αλλά συστηματικά απειλούμενη συνοικία, ακριβώς διότι είναι (ακόμα) ανθρώπινη. Αν το καλοσκεφτούμε δεν υπάρχει πόλεμος ανάμεσα σε καλόπιστους κατοίκους και καλόπιστους επιχειρηματίες. Ο μόνος πόλεμος αφορά την παρανομία.

■ Ριχάρδος Σωμερίτης, δημοσιογράφος, μέλος της *Ελληνικής Εταιρείας*.